СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 66. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го БЕРЕЗНЯ 1950. — No. 66. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 22, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПРОСЛІДЖУЮТЬ ТАЙНІ ЗНАКИ ЛУЇСА ПІДЧАС СТРАЙКУ

Вашингтон, 20 березня. — Федеральне Бюро Інвестигацій дістало від департаменту справедливости наказ прослідити висилку підчас вугільного страйку тайних знаків до відділів майнерської юнії. Ці знаки мав висилати голова юнії Джан Л. Луїс, щоб майнери не йшли до праці, хоч за судовим наказом він оприлюднив зазив, щоб вони верталися до шахт. Ню вістку подав до відома помічник генерального прокуратора Г. Грегем Морисон. Він виявив, що слідство почалося ще в суботу після того, як Лойд Г. Сайденер, голова відділу майнерської юнії в Кантон, у стейті Ілиной, прислав звідомлення, що Луїс грав подвійну ролю підчас страйку. Сайденер каже, що Бернард Дж. Віслі, член окружної майнерської ради з Кантону, передав йому по телефоні вістку, що як прийде телеграма від Луїса з текстом: „Гудок засвистав раз"—це має значити, що майнери мають стриматися від праці. А як прийде телеграма: „Гудок засвистав тричі", то це значить, що майнери мають вернутися до шахт. Віслі заперечує, наче б він давав такі інструкції Сайденерові, якого усунули зі становища голови відділу тому, що він намовляв майнерів до повороту до праці.

ҐУБІЧЕВ ПОЇХАВ.

З пристані Ню Йорку відїхав у понеділок до Польщі Валентин А. Ґубічев, який приїхав до Америки в 1946 р. як совєтський інженер для праці в Обєднаних Державах, а покінчив свій побут як засуджений на 15 років тюрми за шпигунство для Совєтів. Суд перемінив кару тюрми на прогнання з Америки і Ґубічев справді виїхав. Заки віів на польський корабель Батори, там приміщено вже його жінку. Перед виїздом стерегла його ціла компанія поліції, хоч він був скований. Корабель відплив в само полудне. Дорогу в кабіні першої класи заплатив Ґубічеву секретаріят Обєднаних Держав.

БУРЯ НА ОКЕАНІ ПРИПІЗНИЛА ВІСІМ КОРАБЛІВ.

Вісім великих кораблів, які мали приїхати з Европи до Ню Йорку біжучого тижня, припізнилися в наслідок буревію на океані. Разом їде на кораблях 4,500 осіб. Два кораблі з іміґрантами заповіджено на суботу, одначе не можна надіятися, щоб вони причалили на час.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПЕРЕЧУЄ ЗМІНИ В ДЕПАРТАМЕНТІ СТЕЙТУ.

Кій Вест, на Флориді.—Президент Труман, який перебуває на малих вакаціях на Флориді, заявив, що нема підстав до вісток, начеб він плянував усунути секретаря стейту Діна Ачесона з його становища.

Він теж висловив надію, що можна буде перевести провірку льояльности персоналу в цьому департаменті без потреби заглядання до особистих тайних рекордів кожного урядовзя.

56 СПАДКОЄМЦІВ ПІСЛЯ СМЕРТИ ДИВАКІВ.

Ню Йорк. — У пятницю матиме спадковий суд незвичайне переслухання 56 осіб, які зголосилися до спадку після смерти двох братів-диваків у домі при 128 вулиці й Пятій евеню перед трьома роками. Браття, 70-річний Гомер і 65-річний Ленґлі Колйер, походили з багатої родини, покінчили школи, одначе жили впродовж 37 років без ніяких вигод, призбируючи зайві речі на смітниках. Їх маєток нараховують на $100,000. Між зголошеними до спадку є одна жінка, яка твердить, що є сестрою небіжчиків.

ДЖЕССУП ОСУДЖУЄ СЕНАТОРА МЕК КАРТІ

Вашингтон.—Загальний амбасадор Филип Джессуп заявив, що закиди комунізму, кидані на його адресу сенатором Джозефом Мек Карті, вказують на повне легковаження інтересів країни" і тому назвав його „невідповідальним". Заяву склав Джессуп у сенатській підкомісії закордонних відносин, яка веде слідство над закидами комунізму проти різних осіб. Джессуп каже, що МекКарті не має ні зерна доказу на свої твердження. Так само осудили сенатора Джордж Маршал, колишній секретар стейту і ген. Двайт Д. Айзенгавер, колишній голова ген. штабу підчас війни в Европі.

ОБОРОНА НАЗИВАЄ „ПЕРЕСЛІДУВАННЯМ" ПРОЦЕСИ ПРОТИ БРИДЖЕСА.

Сан Франсиско. — Адвокат Винсент Галіман, оборонець Гері Бриджеса, обвинуваченого в кривоприсязі з відпеканням комунізму підчас вибирання громадянських паперів, представив обвинуваченого як зразок чесноти, безкорисности, а свідків уряду назвав зрадниками, брехунами, кривоприсяжнити та загалом людьми, які роками цілими жили з обману. Це сказав він у першій частині кінцевої промови, яку почав у понеділок, а яка може тривати три дні заки справа буде передана судейській лаві до вирішення вини Бриджеса. Оборонець твердить, що уряд видав досі коло 2—3 мільйони долярів на процеси проти обвинуваченого, які ведено в минулому, щоб його депортувати зі Злучених Держав, до його рідної Австралії. Це не процес, а „переслідування", казав адвокат. Бриджес упродовж цілих років як провідник юнії робітників на західному побережжі ішов постійно по комуністичній лінії і викликував страйки для саботажу американського корабельного транспорту.

ДЕБАТА НАД БУДОВОЮ КООПЕРАТИВНИХ ДОМІВ.

Вашингтон. — У палаті репрезентантів почалася дебата над законопроєктом для постачанням федеральних фондів на будову кооперативних мешкальних домів. Комісія палати ухвалила призначити два біліони долярів на федеральну гарантію на довготривалі позички для будівельних кооператив. Сенат ухвалив цей самий законопроєкт, відкинувши слово „кооперативні будови", отже погодився тільки на позички для одиниць. Є це плян федерального уряду прийти в допомогу при набуванні домів середнєзаможними особами.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБАРДУВАЛЬНИКИ НА ОБОРОНУ АНГЛІЇ

Вашингтон, 20. березня. — Чотири літаючі суперфортеці з назвою Бі-29 відлетіли з майдану Андрус Філд, щоб стати частиною британської повітряної фльоти, яка має свою базу в Маргам, в Англії. Заки бомбардувальники відлетіли, відбулася мала церемонія, у якій взяли участь високі урядовці й делеґанія Конґресу. Секретар оборони Луїс А. Джансон сказав, що американські бомбардувальники, перейшо в ш и на службу Великобританії, будуть служити як „вартові свободи для миролюбивих країн в Північно-Атлантійських околицях" для збереження „наших спільних ідеалів". Джансон обіцяв, що за цими бомбардувальниками піде дальше могутнє устаткування армії, маринарки і повітряних сил. Сер Оливер Френкс, британський амбасадор до Злучених Держав, заявив, що програма постачання зброї для европейських країн представляє „колективну готовість".

ЩЕ ОДИН ПРОЦЕС ЗА ШПИГУНСТВО В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Прага, 21 березня. — В містечку Годонін, на кордоні між Моравією і Словаччиною, почався вчора судовий процес проти 14 обвинувачених, між ними одного католицького священика, що їм закидується вбивство одного комуністичного поліцая та шпигунство в користь західних держав. Священика обвинувачується в духовому провідництві цілої групи.

БОЯТЬСЯ ІЗОЛЯЦІЇ АМЕРИКИ Й АВСТРАЛІЇ.

Вашингтон.— — Американські країни й Австралія можуть несподівано бути ізольовані і перемінені в останні фортеці демократизму та свобідних підприємств, якщо дальше економічні й політичні відносини в світі будуть нестійкі й виставлені на наглі переміни. З такою думкою вийшов д-р Джуліо Гюртемат, голова Між-Американської Економічної й Суспільної Ради. У промові до делегатів, які приїхали з 21 американських країн на спеціяльне засідання, він підкреслив потребу тісніших економічних звязків між американськими республіками. Предметом нарад є переведення в життя Точки Четвертої з інавґураційної промови през. Трумана у відношенні доп јвденно-американських республік. Після вибору Рамона А. Серейхо з Арґентини головою нарад приступлено до вибору різних комісій.

ОЖИВЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ СУСПІЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ РАДИ.

Ню Йорк. — В суботу, 18. березня, відбулося в приміщенні Українського Демократичного Клюбу чергове засідання членів української Суспільно-Господарської Ради з участю 13 членів під проводом голови, проф. І. Паливоди. Звіт з діяльности управи за три місяці склав інж. П. Красноніс, виправдуючи слабий поступ у праці несприятливими відносинами, серед яких живуть члени ради. Крім видання комунікату, оприлюдненого в „Свободі" 12. січня, уряд відбув 6 засідань, разом з секцією кооперативи (пп. Д. Кульчицький, Ольховий, Спринський, Гончар, Черник, Шепарович, Раковський) які причинилися до наладнання справ споживчої кооперативи в Ню Йорку. З інших секцій виказали підготовчу діяльність секція промислово-торговельна (реф. І. Конюх), і будівельна (реф. І. Заяць, С. Кебало) та фармерсько-переселенча (реф. С. Демидчук). Після трьохгодинних нарад рішено розпочати скликування прилюдних господарських нарад в різних місцевостях для заінтересування ширшого загалу.

СУД ЗА НАМАГАНЕ ВБИВСТВО ВОРОШИЛОВА В БОЛГАРІЇ

Софія, 21. березня. — Сьогодні тут повідомлено, що заарештованих 24 югославських і болгарських громадян „признались" до плянованого вбивства совєтського маршала Ворошилова та цілого комуністичного уряду Болгарії у вересні минулого року. Замах мав відбутися під час святкування річниці вступлення совєтських військ до Болгарії. Під мавзолей Дімітрова, з якого промовляв Ворошилов та на якому відбирали військову дефіляду всі члени уряду, мала бути підложена сильна бомба. Обвинувачені мають стати перед судом та відповідатимуть не тільки за злочин намаганого вбивства, але теж шпигунства та державної зради.

М'КЛОЙ ОСТЕРІГАЄ СОВЄТІВ ПЕРЕД НОВОЮ АВАНТЮРОЮ В БЕРЛІНІ

ЗАКЛИКАЄ НАСЕЛЕННЯ СХІДНОЇ НІМЕЧЧИНИ ДО ПІДДЕРЖКИ ВСЕ-НІМЕЦЬКИХ ВІЛЬНИХ ВИБОРІВ

Берлін, 21 березня. — Американський високий комісар в Німеччині, Джан Дж. МекКлой, заявив вчора, що совєтська загроза нового „пучу" в Берліні під час заповідженої травневої демонстрації комуністичної „молоді", продовжується, та остерігав Совєтів і комуністів, що вони поноситимуть всю відповідальність за наслідки, якщоб вони поважилися на нову авантюру для захоплення цього міста. МекКлой твердив, що західні аліянти ані не думають резиґнувати зі своїх прав в колишній столиці Райху, що вони ще не мають в безпосередньому пляні стягнути до Берліна більші військові сили, але що під час комуністичної демонстрації вони матимуть їх там „стільки, скільки буде потрібно". Високий комісар рівночасно закликав населення Східної Німеччини, щоби воно піддержало як свою власну справу західне домагання вільних і таємних виборів в цілій Німеччині, у висліді яких ця країна мала б об'єднатися під одним, вибраним народом, урядом. Проте, він остерігав, що західні аліянти не слухатимуть підшептаних Москвою голосів маріонеткових узурпаторів, що пробують тепер говорити в імені населення Східної Німеччини.

АМЕРИКА ЩЕ ТІЛЬКИ ОДИН РІК ДАВАТИМЕ ГРОШІ ДЛЯ ІРО

Женева, 21 березня. — Американський представник в Генеральній Раді Міжнародної Організації для Збігців (ІРО) заявив вчора, що після березня 1951-шого року Злучені Держави перестануть давати гроші на ведену цею організацією міжнародну допомогу втікачам. Цю заяву зложив Джордж Ворен з державного департаменту, стверджуючи, що він складає її з доручення уряду. В березні наступного року ІРО має закінчити свої функції, а дальшу правну опіку над втікачами перебере високий комісар О. Н.

ЗГОРІЛО 80,0000 АВТОМОБІЛЕВИХ ОПОН.

Канзас Сіті. — У дільниці Норт Канзас вибухла пожежа в складі гумових опон для автомобілевих коліс, підчас якої згоріло їх 80,000 штук.

АМЕРИКАНСЬКО-СОВЄТСЬКІ СТОСУНКИ НАЙГІРШІ ВІД ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ

Москва, 21 березня. — В міжнародних дипломатичних колах тут однодушно стверджується, що американсько-совєтські стосунки є тепер найгірші від часу закінчення медових місяців совєтсько-американської приязні під час війни. З критичних голосів совєтської преси на останні пропозиції державного секретаря Ачесона, в яких м. і. керівника американської закордонної політики називалося „непоправним брехуном" і тим подібними епітетами зі совєтського „дипломатичного" словника, закордонні спостерігачі виносять, що совєтський уряд ці пропозиції зіґнорує, не даючи на них офіціяльної вібдповіді.

ТОТАЛІТАРНА „ДЕМОКРАТІЯ ВИЩОГО ТИПУ" В ПОЛЬЩІ

Варшава, 21 березня. — Польський комуністичний сейм ухвалив вчора урядовий законопроєкт про адміністраційну організацію громад, повітів і воєвідств цілком на совєтський лад, з безпощадною централізацією уряду. Премієр Циранкевіч, зголошуючи законопроєкт попереднього дня, твердив, що переведення цего закону в життя означатиме „здійснення демократії вищого типу". Негайно після того сейм ухвалив інший законопроєкт, який автоматично позбавляє Католицьку Церкву в тій країні всіх її земельних посілостей, які величиною переходять 100 гектарів.

„ПРАЗЬКІ СИЛЬВЕТКИ" В Л. М. КЛЮБІ

Ню Йорк, 21 березня. — На черговому вечорі Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку, який відбудеться в четвер, в год. 7.30 ввечорі, в домівці при 101 Евеню „А", п-ні Олександра Чернова відчитає фрагменти своїх споминів п. з. „Празькі сильветки".

КОМУНІСТИЧНА „ПРОБА СИЛ" В ІТАЛІЇ

ПРОГОЛОШЕНИЙ КОМУНІСТАМИ ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК СТВОРИВ ГРІЗНЕ НАПРУЖЕННЯ.

Рим, 21 березня. — Опанована комуністами Генеральна Конфедерація Праці в Італії почала масові демонстрації, протестуючи проти останніх повновластей і заходів уряду для вдержання публічного ладу. Демонстрації охопили цілу центральну і південну Італію і хоча досі ще не прийшло до більших виявів насильства, проте положення є дуже грізне. Уряд знову відбув спеціяльні наради, вважаючи теперішню акцію „генеральною пробою" комуністичних сил перед від давна погрожуваним державним переворотом. Вся поліція в країні є в гострому поготівлі. Комуністичний секретаріят Конфедерації Праці теж відбув наради, предметом яких була проблема генерального страйку в цілій країні. Наради мають відбутися ще сьогодні й на них має бути вирішено коли цей страйк має початися та як довго він має тривати. Комуністи протестують проти наданих урядом повновластей для всіх префектів поліції, уповноважнюючи їх протягом трьох місяців забороняти всі публичні зібрання і демонстрації, якщо це мало б погрожувати актами насильства. Загальне положення в країні є дуже напружене і грізне.

БРИТАНІЯ СТАВИТЬ ПЕРЕДУМОВИ ПРИСТУПЛЕННЯ ДО ПЛАТНИЧОГО СОЮЗУ.

Лондон, 21 березня. — Речник британської скарбниці заявив сьогодні, що уряд Британії вже приготовив свої передумови приступлення цеї країни до запропонованого американцями европейського платничого союзу в рямках пляну Маршала. Відповідний меморіял в цій справі буде переданий Організації Европейської Господарської Співпраці в Парижі вже сьогодні або завтра. Стверджується, що британські пропозиції не є дефінітивні і вони мають тільки творити базу до дискусії. Рішення Британії приступити до цего союзу, від якого вона початково відмовлялася з огляду на свої зобов'язання відносно країн британської спільности народів, творить важливий крок вперед до дальшого закріплення господарської співпраці европейських країн, у висліді якої мало б прийти теж відповідне політичне об'єднання.

БЕЗУСПІШНІ НАМАГАННЯ ЕЙСКЕНСА СТВОРИТИ НОВИЙ УРЯД БЕЛЬГІЇ.

Брюсель, 21 березня. — Намагання премієра Гастона Ейскенса створити новий уряд Бельгії після резиґнації попереднього минулої суботи, вчора не дали бажаного результату. Кріза уряду повстала після всенародного плебісциту, який малою більшістю голосів вирішив поворот короля Леопольда на престіл. Соціялісти рішучо противляться цему та домагаються абдикації Леопольда в користь його сина. Король погодився на поворот і його піддержує найбільша в країні католицька соціял-християнська партія. Ейскенс пробує створити коаліційний уряд з лібералами виключно в цілях полагодження формальностей повороту короля. Соціялісти загрозили генеральним страйком, якщоб король мав вернутися. Після вчорашніх безуспішних спроб створити новий уряд, Ейскенс продовжує свої зусилля, переговорюючи з провідниками поодиноких партій. Політична кріза в країні продовжується.

ЛЕЙБУРИСТСЬКА БІЛЬШІСТЬ В ПАРЛЯМЕНТІ ЗМЕНШЕНА ДО ДВОХ ГОЛОСІВ.

Лондон, 21 березня. — Резиґнація, хвороба і смерть трьох лейбуристських членів Палати Громад зредукувала лейбуристську більшість в парляменті тільки до двох голосів. На місце померлого депутата мають відбутися в його районі додаткові вибори і якщоб лейбуристи їх не виграли, тоді їх більшість була б зменшена тільки до одного голосу. Ясно, що в таких обставинах лейбуристському урядові не доведеться легко переводити свої пляни і в країні щораз більше виринають припущення, що уряд навряд чи зможе вдержатися цілу каденцію.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ В ЮГОСЛАВІЇ.

Београд, 21 березня. — Не зважаючи на свій конфлікт з Москвою, югославський комуністичний уряд продовжує заводити большевицькі порядки в своїй країні, зокрема щодо колективізації сільського господарства. Міністер внутрішніх справ, Олександер Ранковіч, в своїй передвиборчій промові вчора заявив, що в Югославії вже створено 6,798 колгоспів, які охоплюють майже 26% всеї орної землі в країні.

ПОЧАЛИСЯ СХІДНО-ЗАХІДНІ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКІ НАРАДИ.

Женева, 21 березня. — Вчора тут почалися наради сільсько-господарського комітету Европейської Господарської Комісії Об'єднаних Націй, в яких беруть участь представники 18 східно і західно-европейських країн. Зі східних країн беруть участь Совєти та їх сателіти: Польща, Мадярщина, Чехословаччина,, Румунія і Болгарія. В цьому комітеті немає представника Китаю і це єдина інституція Об'єднаних Націй, з якої Совєти ще демонстративно не вийшли. Предметом нарад є можливості кращого використання европейських сільсько-господарських ресурсів.

ПЕРЕСТАВКА В ОРГАНІЗАЦІЇ БРИТАНСЬКОЇ ОБОРОНИ

Лондон, 21. березня. — Новопризначений британський секретар війни, Джан Стрейчі, заповів вчора в Палаті Громад зменшення британських збройних сил на Середньому Сході, щоб могти збільшити „ударну силу" самої Англії. Це означає серіозну переставку в організації британської оборони, яку тепер концентрується у вчзначену договором Атлантійському районі.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВА ФОРМА ПІДРИВНОЇ РОБОТИ

Секретар стейту, Дін Ачесон, накреслив дещо ясніше вимоги, які могли б довести до миру з Совєтами. Москва на це зараз відповіла своєю „дипломатичною" мовою, назвавши Ачесона брехуном, фашистом, лакеєм підпалювачів війни і т. п. Кремль, як відомо, вживає до такої непристойної мови один раз таких дипломатів, як Молотов чи Вишинський, а другим разом наказує письменникові чи журналістові подібне написати чи сказати по радіо. Ці обиди і лайки в Совєтах таки щось означають, тільки нераз важко відгадати, що саме.

Немає найменшого сумніву, що Москва хотіла б дійти до згоди з Вашингтоном, але на такій підставі, щоб Злучені Держави затвердили те, що Совєти здобули, чи там загарбали. Це вашингтонський уряд дуже добре знає і так розуміє теж і найновішу кремлівську „мирову офензиву", що хотіла б заставити Злучені Держави поділитись з СССР владою над світом. Відповіддю на це „мирове" предложення Кремля були якраз ті мирові пропозиції, про які говорив в Каліфорнії секретар стейту Ачесон, а за які його в Москві здорово вилаяли.

Кремль хоче бути повним паном над країнами, що опинились у совєтській сфері впливів в Европі та Азії, включно з Китаєм. Ясне, що Вашингтон не може на таке погодитись, що й сказано якнайвиразніше в останніх промовах Ачесона. Якраз тому Москва повела тепер таку завзяту і широку „мирову" пропаганду, щоб змусити Вашингтон змінити це своє становище. До тої акції вживає Кремль навіть американських кореспондентів, дозволяючи їм писати скільки завгодно про мирові намагання Кремля та Сталіна, що готов ніби навіть заризикувати і здоровям та виїхати з Москви, щоб зустріти Трумана в Берліні, чи де там і обговорити з ним справу співпраці, як це було за Рузвелта в Ялті чи деінде. Теж продовжається підготовка до дальшої пропаганди, яку ведеться на всіляких „міжнародних мирових конґресах і конференціях". Їх влаштовано під зарядом комуністів в 1949 році в 26 державах. До них треба зарахувати теж і сталінські „Міжнародні мирові дні", що їх заaранжували комуністи в 60 країнах. Та пропаганда буде в цьому році ще сильніша, бо всюди дається завважити акцію в справі основування „мирових комітетів". Яка це широка акція, хай буде прикладом італійське місто Больонья, в окрузі якого діє тепер 220 таких „мирових комітетів". Всі ті комітети та акції виступають, теж і в Америці, під дуже невинними і „прогресивними" назвами і мають „благородні" цілі. От в Ню Йорку плянується, і то навіть „ветеранами", на 25 квітня „День Миру над Лабою" в память цього, як то при кінці другої світової війни „дружньо стискали собі руки" американські вояки з совєтськими . . .

Уся ця совєтська „мирова офензива" є нічим іншим, а тільки новою формою підривної роботи, яка має втягнути до совєтського пропагандивного воза теж і невинні елементи, що щиро прагнуть миру, але й досі не знають, що того миру нема через комуністичну агресію та московський імперіялізм.

Виплати безробітним

Безробіття це всебічна матеріяльна втрата. За минулий рік стейти побрали 1,200 мільйонів долярів з федеральних фондів на різні допомогові цілі, здебільша на виплату для безробітних. Минулий рік зазначився теж великими виплатами безробітним в різних стейтах, а про стейт Ню Йорк пишуть, що тут з одного боку сотні тисяч людей побирають платню як безробітні, а в другого є багато станків праці, що ждуть на робітника. Отже виходить, що не завжди безробіття викликане недостачею праці, бо можуть бути й інші причини. Ще кажуть, що Ню Йорк має так багато безробітних, бо тут безробітні дістають тижневу допомогу до $26 і то впродовж пів року. Та, наприклад, стейт Масачусетс платить навіть по $51 тижнево. Таких стейтів в Америці є 11, хоч не всі платять такі високі допомоги. Крім Ню Йорку є ще 12 стейтів, які платять допомоги безробітним упродовж пів року, а інші стейти, напр. Арізона, виплачують допомогу тільки 12 тижнів.

Безробітний нераз дивується, чому він раз не дістає повної належної йому доплати, а другим разом за такий самий час і за втрату рівновартної чи рівноплатної праці він дістає більше. Треба памятати, що виплата допомоги безробітним звязана теж з підприємцем, який давав робітникові працю. Закон був установлений на те, щоб спонукати підприємців тримати робітника, а не відправляти його. Щоб їх спонукати до цього, закон признає податкові полекші таким підприємцям, що не зміняють часто робітників. Стейти ведуть по можности точний реєстр зміни робітників у поодиноких підприємствах, щоб знати, скільки жадати від підприємців на виплату допомоги для безробітних. Тому, що часті зміни робітників стають для деяких підприємств поважною втратою, вони творять нераз спілки для втримування статистичних бюр, які досліджували б зміну праці збоку робітників. На підставі так призбираних цифр вони торгуються зі стейтовою владою за доплату до стейтового фонду безробітних. Якщо стейт дістане доказ, що робітник добровільно покидає працю, тоді звільняє підприємство від відповідальности і воно дістає податкові полекші. Знов як стейтові забракне грошей на виплату для безробітних і він не може покрити недоборів від вплат підприємств, тоді звертається за допомогою до федерального скарбу.

Буває таке, що безробітний дістав свою допомогу зі стейтової каси у підступний спосіб, заки підприємство подасть чвертьрічний звіт з обороту робітників, а з цим теж і вплатить свій причинок до фонду безробітних. Побраних безробітним виплат стейтова каса не звертає підприємцеві.

Статистика виказує, що є поважне число таких, які пробують діставати підступом доплату на час безробіття. Коли їм її частинно або цілковито відмовлять, вони дивуються, хто то доніс стейтовій владі, що він не має права до допомоги. Та треба мати на увазі, що підприємства самі вже досліджують, чи робітник, який дістає допомогу з фонду безробітних, не переходить до іншого підприємства, часом під іншим іменем і з іншим нумером суспільного забезпечення, щоб таким чином, як нібито безробітний, дістати допомогу, яка йому не належиться. Стейт Каліфорнія по дбайливій провірці в минулому році завважив, що з стейтового фонду для безробітних виплачено на фальшиві документи аж $30,000,000.00. Внаслідок того стейт мусів приступити до співпраці з підприємцями щодо статистики робітників і тепер цей рух пошириться на інші стейти. Що тих, що фальшують документи, ставлять під суд, це самозрозуміле.

Гуманний реаліст

Сторіччя уродин найбільшого мужа чеського народу — Томаса Масарика — мусять чехи святкувати мовчанкою. Не диво. Диктатура, під якою вони стогнуть, є чимсь цілком протилежним до того, в що вірив і чого навчав Масарик.

Що Масарика робить великим, чому обожає його чеський нарід, це в найкращому змислі слова чисто людське в його великій постаті, його гуманний характер.

Коли він на склоні мин. сторіччя виступив на політичне поле діяльности національна боротьба в старій австрійській монархії осягнула свій вершок. Чеський нарід пробудився із своєї аморфної бездержавности до національної свідомости. Дві політичні течії змагалися за його душу: панслявізм і гуманізм. Перша добачувала здійснення свого ідеалу в зеднанні всіх слов'янських народів під скиптром російського царя; друга змагала до ідеалів Західної Европи: демократії, освіти народніх мас, прав народу та порозуміння народів. Першу репрезентував Крамарж, другу — Масарик.

В націоналістичній лихорадці серед чехів, що була реакцією на ворожу слов'янам політику австрійських німців, Крамарж мав верх. Чеські маси не розуміли ще автономії й самовизначення народів. Тимто приплескували вони Крамаржові, а Масарик стояв одинцем.

Однак Масарик був завзятою людиною. Він не дбав про популярність, тільки боровся за правду. Тимто назвав він невеличку групу людей, яка йшла за ним, партією „реалістів"!

Не зважаючи на те, чи це кому подобається, чи ні, виступав він як проти клерикалізму так і проти антисемітизму. Та що особливо слід підкреслити, він виступав і проти панслявізму, добачуючи в приєднанні Чехії до Росії, в приєднанні поступової країни до назадницької Росії, реакційний і небезпечний крок.

Масарика зпочатку не розуміли в його власній батьківщині. Це його боліло, але він залишився „реалістом", яким він був у своїй філософії і політиці. Та ось спалахнула світова війна й вибила історична година для чеського народу. Крамаржа очі зверталися на Москву. Він бажав мати великого князя російського королем Чехії. Австрійський уряд за зраду держави кинув його до тюрми. Але і проти Масарика зверталася Австрія, добачуючи в ньому небезпечну для себе людину. Масарик мусів утікати за границю.

Він скитався на вигнанні. В Парижі, Лондоні, Вашингтоні, всюди, де тільки бував, працював він у користь для свого народу. Професор на свою старість став революціонером. Як чеський революціонер, що виступав у імені свого народу й держави, став сам великою потугою, з якою всі рахувалися.

„Реаліст" побідив і Чехія під його розумним проводом вступила на шлях своєї самостійности. Він горів великою любов'ю до свого народу й батьківщини. В цьому змислі був він націоналістом. Але водночас був він і інтернаціоналістом, який в демократії та єднанні народів добачував перемогу свого реалізму". **(Л)**

Іван Кедрин.

Понад голову України

ДО РОКОВИН ПОДІЛУ УКРАЇНИ У РИЗЬКОМУ МИРІ.

22 квітня 1920 року прийшло між урядом Української Народної Республіки, яку очолював тоді Головний Отаман Симон Петлюра, й урядом Річипосполитої Польської, якою тоді правив Начальник Держави, Йосиф Пілсудскі, до т. зв. варшавської конвенції (так звався той договір), яка фактично створювала **союз тих двох держав проти большевицької Росії.** Цей військово-політичний союз, якого підвалинами було 1) визнання Польщею Української Народної Республіки, і 2) військова допомога Україні, — виявився у спільному блискавичному й переможному поході на Київ, що в ньому військовим командантом став український генерал Зілинський; командування военним фронтом спочивало в руках польського генерала Ридза Сміґлого. Однак Київ був визволений від червоного панування на рівно місяць. Бо вже в першому тижні червня 1920 року кіннота Будьонного переплила старо-татарським звичаєм — тримаючись кінських хвостів — Дніпро на північ і південь від Києва та загрозила відрізанням української і польської армій від найкоротшої сполуки з заходом. Ридз Сміґли хотів триматися в Києві так довго, поки наспіє відсіч, але шеф польського головного штабу ген. Розвадовскі настоював на відворот. 10 червня польські й українські війська залишили Україну. Военне щастя відвернулося і совєтські війська заганялися за відступаючими противниками аж під Варшаву. Битва за Варшаву закінчилась проте світлою перемогою польсько-українських військ, бо українці вірно додержували своє союзницьке зобов'язання: **VI. Стрілецька Дивізія ген. Марка Безручка боролася на правому крилі спільного фронту та хоробро боронила Замістя.** Перемога під Варшавою відома під назвою „Чудо над Вислою". Хто її виграв — спорили марш. Пілсудскі і ген. Сікорскі, цей останній у книжці „Між Вислою і Вкрою". Немалою була участь французького ґенерала Вейґана. Почався панічний відворот совєтських військ. Однак Польща раптом заключила з Совєтами перемиря, а слідом за ним і мир: 18 березня 1921 року підписано той мир у Ризі, один із найганебніших мирів, що відомі у всесвітній історії.

Бо у всесвітній історії було чимало випадків, коли після частинно **програної** війни, після военних **невдач** — один із союзників знесилювався і заломлювався швидше та підписував сепаратний мир, зраджуючи свого союзника і ставлючи його в надзвичайно важку ситуацію; недалекі приклади: сепаратний мир Росії у першій світовій війні та сепаратний мир Італії у другій. (Україна підписала у Бересті мир, **примушена** до цього розпочатими вже раніш мировими переговорами Москви з німцями, до того ж України взагалі не було, як держави, коли у 1914 вибухла війна, отже й про „зраду" Україною союзників не може бути мови). Зате ледви чи були такі прецеденси, щоб у **виграній** війні, в часі военних **успіхів,** один союзник кидав другого й не тільки мирився з ворогом, але й це замирення зробив **коштом союзника,** поділившись із ворогом його землями. Бо Польща, вступаючи з Совєтами у переговори, відмовилась від піддержування самостійности України, не допустила до мирових переговорів у Ризі делегації Української Народної Республіки, мир підписала з Російською та „Українською" Совєтськими Республіками, а єдиною мабуть „концесією" (чи глумом?!) для українства було — зладження мирового протоколу у трьох мовах, отже і в українській. Головному Отаманові С. Петлюрі польський уряд „порадив" виїхати з Польщі і він перенісся до Парижа, де й згинув 25 травня 1926 року з рук кремлівського агента.

Ризький мир із 1921 року був у своїй політичній концепції повторенням Андрусівського миру з 1667 року. В обох випадках Польща й Московщина договорились понад голову України та поділилися її землями. В обох цих випадках грав ролю московський і польський імперіялізм, який по польському боці мав як підвалину шкурні інтереси панівної суспільної верстви — шляхти. У 1921 році колишню політику шляхти з часів історичної Польщі заступав т. зв. народовий, чи націонал-демократичний табір, званий популярно ендецьким, разом із польськими селянськими партіями, для котрих вирішним був пункт: дістати для Польщі якнайбільше східних теренів, здатних для польської **колонізації.** Тому теж головою польської мирової делегації у Ризі був д-р Ян Домбскі, колишній „людовец", потім лідер ніби-то лівого „Стронніцтва Хлопського". Він був дуже гордий на той мир, що його вважав своєю дитиною, і написав книжку „Покуй Риски". Сам — людина політично примітивна, був нездібний зглибити тайну, що нещастям і історичної і відновленої Польщі було ставити ставку на велику Росію та нехтувати безпосереднім південно - східнім сусідом, українським народом.

Про те, як це сталося, що Польща раз орієнтувалася на поділений Схід Европи, себто на самостійну Україну (за котрою були б прийшли й інші самостійні національні держави, складові частини Росії), то знову на „неділиму" Росію — про це нема багатої польської літератури. Насправді, то маємо тільки **один** поважний історичний документ про польську концепцію перебудови Сходу Европи на національні держави, і цим документом є відозва Йосифа Пілсудского

(Докінчення на стор. 4-тій)

Таня Самчук.

КИЇВ ФІЛЬМУЄ

(Жмут споминів.)

12)

На осінь того ж року я знов у кадротеці, після у лябораторії, спочатку на позитиві, пізніше на неґативі. За цей час я все більше переконувалась, що дійсне моє призначення у фільмі, це не акторство, а монтаж і хто зна, можливо і режисерство. До монтажу мене весь час тягло. Завідуючий лябораторіями Капельзон дуже неохоче пускав до праці у групах, але це не перешкодило мені все таки перейти якраз до такої праці. Першим моїм виломом з лябораторії було, що мені, при допомозі моєї приятельки Мілки Крижанівської, вдалося попасти в групу одинокої тоді режисерки-жінки Строєвої. Я переняла якусь дуже незначну, підсобну роботу, але в кожному разі була то вже до певної міри робота самостійна і творча. Мілка Крижанівська була помічником Строєвої і мені вдалося, при її допомозі, здобути деякі знання в монтажу. Я вже знала неґатив і позитив. Я знала процес останнього викінчення фільму, але мене цікавила сама кухня фільму, її приписи, її рецепти. Мене цікавив монтаж.

Сама Строєва була дуже здібна, культурна і зовнішно приваблива людина. Вона мала у всіх успіх і працювала навіть, як спеціяліст. Вона і вирвала мене з лап Капельзона. Коли вона пішла просити за мене директора фабрики Ореловича, то той погодився одразу. А Мілка до того добавила: — І як можна Строєвій щось відмовити... Я деякий час тут процювала, познайомилась з монтажем. Строєва робила тоді фільм з юнацького життя. По його закінченню, вона переїхала до Москви і там залишилась на постійне...

Після Строєвої завідуючий лябораторією Капельзон, переконався, що з мене він не буде мати слухняного лябораторійного робітника. У скорому часі я дістала запрошення до групи режисера Павлова, що працював над військовими культурфільмами. Тут я вже почала цілком знайомитись з монтажем. Спочатку це було хіба звичайне склеювання плівки, але згодом я почала висловлювати і свої думки і свої міркування. Павлов весь час до мене придивлявся і по кількох місяцях моєї роботи, я почала вже самостійно монтувати.

При цій нагоді не можу не згадати свого перешого виступу в ролі режисера. Саме закінчувався один військовий культур-фільм. Наш режисер мусів виїхати на Донбас до якогось там професора-фахівця і сценариста того фільму. Одного разу мене кличуть до режисера, я заходжу, застаю його в його робітні дуже заклопотаним. Побачивши мене, одразу почав говорити, що він ось зараз виїзджає і що хоче просити лене, щоб я переняла весь провід над закінченням останніх кадрів фільму. Я була і заскочена, і здивована, і стурбована. Не було часу ані думати, ані відповідати. Я лише щось сказала, що я ледви чи зможу таку роботу провести, що я не маю дисвіду, але Павлов мене перебив і сказав: — Ви все маєте, але вам бракує відваґи. Вам треба лише певніше себе почувати.

Це сталося так швидко, і взагалі у нас не принято було багато говорити, що я лише щось згадала про його асистента, але він видно вже мав своє рішення готовим так, що мені не залишипось нічого іншого, як поґодитись. І аж дещо пізніше, коли я вже отямилась і коли почала уявляти собі своє завдання, на мене найшов не страх, а жах. Що ж я буду робити, коли я не маю найменшого поняття про цю роботу? І навіщо він вибрав якраз мене? Але тепер вже пізно вертатися назад. Павлов вже виїхав, розпорядження для групи вже видано і нема про що говорити. Завтра треба кудись там їхати і щось там робити.

Тієї ночі я не могла спати і єдиною надією моєю було, що може ще „щось станеться". Найбільше було надії на погоду, та мене вивезе. Але нічого не сталося. На другий день рано в сьомій перед будинком, де я мешкала, зявилася машина, у ній два актори, оператор і асистент, ті беруть мене рабу Божу на машину і везуть невідомо куди, десь на Лукіянівку до військових казарм. Мені треба починати діло, мені треба вести переговори з військовим начальством, мені треба командувати. А я нічого такого не знаю, не потраплю і не можу.

Одначе все таки пішло і то не зле. Вивезли мене мої, так би мовити, підвладні — оператор, асистент і актори. Вони бачили мою безпорадність, переляканість і непевність і почали діяти на власну руку з виглядом, ніби це все робиться під моїм керівництвом. Я, розуміється, була їм вдячна, у всьому їх слухала і тому все то вийшло цілком гаразд. Оператор навіть трохи переборщив справу, бо взяв на цей раз найкращу, закордонного виробу, плівку і тому при монтажі повстали деякі нерівности, бо весь попередній матеріял був знятий на совєтській плівці. Закінчення вийшло значно гострішим і виразнішим, ніж все перед тим... — Ну, от, казав Павлов. Що ви скажете тепер? — Скажу тільки, що я ніколи більше так легковажно не погодилася б на таке завдання. — Даремно, — казав він. Вам треба обовязково переломати вашу непевність.

Час йшов і то досить швидко. Я мала нагоду остаточно означитись. Ні. Я не акторка, я монтажистка. Чи могла б я бути і акторкою? Так. Саме тепер, як я рішилась остаточно на монтаж, мене почали шукати і запрошувати на різні ролі. Білинський ще раз пропонував мені роботу у новому фільмі, але я завжди відмовлялась. — Я знаю, казав він. Після Довженка ви не хочете ні в кого більше працювати. Я відповіла, що це не так, що я рішила твердо піти на монтаж і це є моя рішуча і остаточна постанова.

(Дальше буде).

Роман Смаль-Стоцький

Походження й значення назви „Україна"

Поміж двома нашими науковцями, проф. Я. Рудницьким та проф. В. Січинським, іде в нашій пресі дискусія про первісне значення назви нашої батьківщини. Правду сказавши, такої дискусії нам треба було вже давно і жалувати приходиться тільки, що ні одна з наших наукових установ таку дискусію доцільно не зорганізувала.

В наступних сторінках хочу коротко зазначити мій підхід до цього питання, що так зацікавило наш загал у звязку з публікацією перших зшитків нової Енциклопедії. Головні точки моїх міркувань ось такі:

(1) Проф. Я. Рудницький боронить „окраїнну" теорію походження нашої назви й подав в своїй статі ряд прикладів з чужих мов. Вони правильні, але щодо „України", на мою думку, як паралелі не переконливі. Українське мовознавство мусить при вияснюванню назви „Україна" та її формації спиратися передусім на українськім мовнім матеріялі. В ньому міститься вся наша культурна історія, з якою нерозривно в одну цілість повязаний розвиток значінь всіх наших слів.

(2) Теорія проф. В. Січинського, що в своїй праці про назву „Україна" пробує сполучити назву Українців із „Украпами" на Заході, на мою думку, безпідставна. Про цю справу я дав до наступного числа Юкрейніен Квортерлі коротку розвідку. Проте, на мою думку, проф. В. Січинський прав, що „окраїнне" походження слова „Україна" ще не є мовознавцями безсумнівно доказане. Термінологічний матеріял старих географічних мап, що ясно розрізняють „Україну" від „Окраїни", це цінний причинок проф. В. Січинського до наших дослідів.

(3) Та що означало первісно слово „Україна" і як воно повстало? Насамперед, не можна це слово розглядати відокремлено, а треба взяти під увагу всю його семантичну сферу та територію, на якій воно появилося. Семантичну сферу назви „Україна" коротко окреслюю: „країна, край, поле, земля, простір її". На мою думку, це слово зродилося в семантичній площі племінної назви „поляни". Назва „поляни" утворена від „поле", що мало первісне значіння „отвертий простір землі", себто: „непоподілюваний, неперемежований простір".

Тому роблю висновок, що поляни первісно уважали ще свою землю — поля племінною власністю.

Згодом племя розрослося, витворилися роди, як окремі групи, що зголошували свої права до племінної землі, на якій їх покоління господарювали. Старим словянським звичаєм на вічу колись було вирішено: розподілити племінну землю поміж роди, вирішено: „по-краяти" племінну власність та встановити родову власність на ту землю. З цією зміною в аграрній структурі з цим розподілом племінної власности на родові, або й може й родинні землі, зв'язана, на мою думку, ґенеза слова „Україна".

(4) Які підстави цього здогаду? Я підіпру моє припущення етимологією слова „Україна". Це слово походить від праслов'янських праформ наших дієслів: „кроїти, краяти", від яких утворені також: — „край" і „країна". Треба мати на увазі, що наше сучасне значіння слова край „земля якогось народу" розмірно молоде, його ще не має в старо-болгарській мові, воно розвинулося з фраз як: „від краю — до краю", що охоплювали простір поміж обома „краями" — границями. Воно розвинулося теж під впливом значіння слова „країна", що існувало вже в праслов'янській добі та в сучасних: болгарській, словінській, чеській, словацькій та польській мовах має ясне значення „простору землі — краю". Значіння „країни" повстало з дії „краяння — поділу" землі, акт „краяння" установлював границі власности або користування землею. Тому, що слово „країна" і його значення ще праслов'янські, то треба нам догадуватися, що воно нам оповідає про перший, ще праслов'янський, розподіл слов'янської прабатьківщини на „країни" поміж праплемена. Кожне праплемя дістало тоді свою „країну" землі, з якою потім повязана була формація слов'янських племен та їх назв. На одній з тих „країн" поселилося було й племя, що пізнійше в історії виступило під назвою: „поляни". Племінна власність на ту землю їх „країни" не задовольняла вже племя полян, їх роди вирішили перевести новий розподіл на „родові країни". Підчас цього нового „краяння" землі повстала й назва „Україна — вкраїна", здогадуюся, під прямим впливом дієслова: „украяти — вкраяти", а не зі сполуки прийменника: в, у+країна. Слово україна повстало тоді й „країна" складалася з багацько „україн". Для первісного значіння подаю з Грінченка: „ой по горах, по долинах, по широких українах, ой там козак походжає". Але, згодом, це нове слово „україна" поширило своє значіння на всю країну полян, ба навіть на сусідів, бо воно стало назвою нової аґрарної структури, що була переведена, а потім і всієї землі, в якій той поступ в користуванню землею був переведений, назвою України.

Що розвиток слова Україна тісно звязаний з земле—володінням можна ще й підперти аналізою семантичної функції формансу (суфіксу) -іна, -ина, що творить назви земель та країв.

5) так, я думаю, що в значіннях слів: країна — україна — Україна (як наша національна назва) міститься історія розвитку земельної структури слов'янського світу, я здогадуюся, що в слові „Україна" криється земельна програма наших прабатьків, з їх ідеєю: хлібороба-землевласника, господаря, „кулака". В цих словах ми відкриваємо всю історію взаємовідношення людини до „святої землі-матері" й весь розвиток ідей користування нею, її власности, та символічних актів її „краяння" для встановлення власности. Слово: Україна — звязане з землею, це слово зродив той світогляд хліборобів-господарів, що ще так наявно увіковічнений у наших колядках та щедрівках. Слово Україна — це продукт колективної народної творчости українського селянства, це дитя його земельних прагнень. Це походження з душі селянських мас народу дало слову „Україна" ту динаміку поборотн всі інші українські племінні назви та поширитися на загально національне імя.

6) Ці думки є вже 20 років торочив моїм студентам на викладах, а дасть Біг часу, оголошу їх як розвідку за кілька місяців.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Що є міркою нашого патріотизму?

Направду дуже відрадним явищем в нашому тутешньому громад.-національному житті є факт, що виповнене воно всілякими культурно-освітніми імпрезами та національними святами. Тих імпрез може часом і забагато збирається на одну неділю і тут потрібна конечно якась пляновість та порозуміння поодиноких організацій, що уладжують згадані імпрези. Зрештою, слід сподіватися, що ця справа з часом унормується та поправиться на краще. Я одначе хотів би порушити іншу справу, про яку досі ще не говорено відкрито, а яка не одного члена нашої збірноти обходить та болить. Коротко сказавши, це справа надмірно високих цін квітків вступу на національні свята. Чомусь так вже прийнято, що найнищою ціною вступу на якесь національне свято є бодай один доляр. Годі заперечити, що підготовка до такого свята та переведення його в життя з повним успіхом повязані з немалими матеріяльними витратами. Але з другої сторони годі заперечити сумний факт, що велика частина нашого громадянства живе так бідно, що не в силі позволити собі на те, щоб хоч час до часу взяти участь в якомусь національному святі. Це відноситься в першу чергу до людей, що ще так недавно прибули до ЗДА та з великим трудом розпочинають тут нове життя. Знаємо, що майже без вийнятку всі, приїхавші сюди, мусіли платити навіть по кілька сотень за приміщення, мусіли видати багато грошей на те, щоб справити собі одежу чи найпотрібніші речі щоденного ужитку. Знаємо теж, що сотки новоприбулих сидять тижнями а то і місяцями без праці. Буває, що в родині зложеній з 4-5 осіб, працює тільки одна особа, заробляючи тижнево яких 28 долярів. Чи можливим є щоб хоч двоє з них пішло на якусь імпрезу чи академію?

І зваживши це все насувається на думку болюче питання: Невже ж ці матеріяльно бідні люди не можуть брати участи в національних святах, невже ж не можуть вони віддати пошани тіням наших великих людей чи вшанувати своєю присутністю на святі світлі події нашої історії? І десятки а то й сотки цих нещасних, що покинули Рідний Край тільки задля того, що так дуже любили його, з гіркою усмішкою на устах мусять говорити: „Не можу бути патріотом, бо не маю доляра..." Дуже часто читаєте в часописі, що свято відбулося з успіхом, але публики було далеко менше, як того можна було сподіватися. Чому тоді такі високі ціни вступу? Бо пустка „якою світила заля" не є в жадному разі висловом нашої байдужности до національних свят, а лежить вона якраз в першу чергу в порушеній мною справі, тобто в матеріяльній неспроможності багатьох патріотичних людий. Чому отже не застановлятись над тим питанням та не дати змоги брати участи в національних святах теж і тим, які „не можуть повязати кінців до купи" і мусять сидіти з болем в серці дома?

Пишу ці рядки якраз під впливом однодолярових цін вступу на Шевченківське свято і насувається мимоволі на думку: „Обніміте брати мої найменшого брата"... А скільки то тих „найменших братів", які зовеім певно пішли б на Шевченківську Академію, щоб набрати там отухи до дальшого сірого еміґраційного життя, остались дома тільки тому, що належать, з незалежних від них самих причин, до тої матеріяльно нищої кляси? Не знаю, як зустріне наш загал мої висловлені тут думки. Може мої слова останугь тільки „голосом вопіющого во пустині" а може чого доброго і громи посиплються на мене. Вірю одначе, що буде багато таких, що погодяться зі мною і що теж як і я „не можуть бути патріотами не маючи доляра на квиток вступу".

Івзен Андрій
Ню Йорк, Н. Й.

ЗАМІСТЬ ГРОШЕЙ УХВАЛИЛИ ВИСЛАТИ ХАРЧІ ДЛЯ КРАЇН З ПЛЯНУ МАРШАЛА

Всупереч бажанні адміністрації комісія закордонних справ палати репрезентантів ухвалила втяти біліон долярів з рати, призначеної на доплату до Пляну Маршала, а замість того рішила вислати харчі, вартости біліона дол., до европейських країн, обнятих цим пляном. Адміністратор Економічної Кооперації, Пол Гофман, заявив, що така ухвала не доведе до цілн і треба буде повернути до пляну адміністрації, який вимагає грошевих фондів у висоті трьох біліонів долярів.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ ХВИЛЯ НОВИХ СТРАЙКІВ У ФРАНЦІЇ.

Париж, 21 березня. — Не зважаючи на ухвалу парляментом окремих повновластей для уряду для припинення комуністичних саботажів краєвої оборони, комуністи ще далеко не зрезигнували зі своїх зусиль в тому напрямку. В останньому вони заповіли цілий ряд нових домагань в поодиноких ділянках господарства та індустрії, погрожуючи страйками, якщо ці домагання не будуть задоволені. Уряд в багатьох випадках погодився на підвишку заробітної платні для робітників без комуністичної

Український Народний Союз

X.

ТУРБОТА ЗА ДОЛЮ „СТАРОГО КРАЮ"

Турбота за долю „старого краю" — України, бажання всіляко допомогти йому, гострі протести проти його поневолення та практична допомога його змаганням — були завжди одною з головних цілей Українського Народного Союзу. Під кутом цих потреб і бажань він, основно справу беручи, і повстав. Слова того вуглекопа, що писав в „Свободі": „Під землею я працюю, гріб собі копаю, щоб вам хату поставити у Рідному Краю" — можна б з великою точністю розуміти в найширшому національному значенні. Поодинокі українці приїздили до Америки, щоби допомогти собі і своїм родинам в „старому краю", а їх сума творила й суму допомоги Україні, що оформлювалася і організувалася в одну велику та імпозантну допомогову акцію, відповідно до розвитку Союзу.

Вже в попередніх статтях на цьому місці підкреслено цю матеріяльну допомогу, яку Союз давав зорганізовано Україні та про його політичну акцію й інтервенції в користь визволення українського народу. Але не охоплена жадними числами ця допомога, що під впливом Союзу плила широким руслом до „старого краю" від поодиноких союзовців та під фірмою різноманітних інших організацій, створених для тих цілей, звичайно, з ініціятиви УНСоюзу. Ця акція безпосередньої і посередньої всебічної допомоги УНСоюзу в користь України розгорталася щораз ширше і вона яскраво пробивається теж з протоколів кожної конвенції.

Шіснадцята конвенція УН-Союзу відбулася в Рочестер, Н. И., в днях від 6 до 11 квітня 1925 року, під головуванням Омеляна Ревюка та з О. Рекрутом і В. Гришком як секретарями. В конвенції взяло участь 282 делегатів. В тому часі Союз мав в дорослому і молодечому департаментах всіх 26,521 членів, а його майно виносило 1,334,415.45 долярів. В міжконвенційному часі Союз збільшився на 58 нових відділів. До того часу Союз мав тільки один рід „звичайного обезпечення на ціле життя", платне по смерти члена. На цій конвенції рішено впровадити ще три інші роди обезпечення, іменно: клясу зворотного обезпечення, платного за життя члена з обмеженим плаченням вкладок продовж 20 років; клясу обезпечення, платного по смерти члена, з обмеженим плаченням вкладок продовж 20 років; та клясу обезпечення, платного по смерти члена, з обмеженим плаченням вкладок до 70 року життя. Ці кляси обезпечення існують і сьогодні та відомі як Е, Р, О. На цій конвенції прийнято новий статут Молодечого Департаменту, доручено Екзекутиві приготовити плян будови Сиротинця та встановлено редакційну комісію „Свободи" з п'ятьох членів Екзекутиви, а не з трьох, яких конвенція вибирала досі. На конвенції та опісля на річних засіданнях ухвалено загальну суму $3,850 на допомогу Україні: Рідній Школі, Просвіті, інвалідам, політичним в'язням, музеям і т. п. В протоколі конвенції стверджено, що УНСоюз в 1922 році вітав у власному домі митрополита Андрія Шептицького та єпископа Івана Теодоровича, Український Національний Хор і його славного дириґента Олександра Кошиця, багато причинився до Позички Національної Оборони та до створення Об'єднання Українських Організацій в Америці. До екзекутиви головного уряду Союзу були вибрані на цій конвенції: Теодор Грицей — предсідник, Михайло Угорчак і Марія Ольшанецька — заст. предс., Іван Каштанюк і Роман Слободян — секретарі та Василь Левчик — касієр.

Сімнадцята конвенція відбулася в днях від 13 до 18 травня 1929 року в Нюарку, Н. Дж. Головою теж цеї конвенції був Омелян Ревюк, а секретарювали Степан Гладкий та д-р Володимир Клодницький. На конвенції було всіх 330 делегатів. За чотири міжконвенційні роки Союз збільшився на 6,831 нових членів, а майно Союзу в тому часі вже виносило 2,196,884.17 долярів. На цій конвенції переведено цілий ряд дальших організаційних ухвал та переведено деякі статутові зміни. На конвенції та опісля на річних засіданнях головного уряду ухвалено загальну суму $6,300 на різні політичні, культурні і гуманітарні цілі українським організаціям в „Старому Краю", ухвалюючи рівночасно протести проти польського і большевицького поневолення українського народу, зокрема нищення його культури. На річнім засіданні головного уряду в 1931 році ухвалено видати окрему книжку про польську пацифікацію Західної України та призначено на це відповідні фонди. До Екзекутиви головного уряду на цій конвенції були вибрані: предсідник — Микола Мурашко, заст. предс. — Василь Гришко і Юлія Баволяк, секретарі — Іван Каштанюк і Роман Слободян, касієр — Василь Левчик.

Вісімнадцята конвенція відбулася в Дітройті, Міш., в днях від 15 до 20-ого травня 1933 року, з приявністю 297 делегатів. Головою конвенції був адв. О. Е. Малицький, а секретарювали Д. Галичин та І. Годованець. Зі звітів виходило, що тоді в Союзі було всіх дорослих і молодих 31,846 членів, а майно Союзу виносило $3,256,305.88. На конвенції був приявний правний асекураційний дорадник Союзу, Л. Дж. Вулф, вияснюючи причини і потреби нової асекураційної реформи, яку ухвалено, змінюючи цілий ряд постанов статуту. До дальших важливіших ухвал тої конвенції належить: скасування уряду окремого касієра, злучуючи його обов'язки з фінансовим секретарем; переведено на постійну працю в канцелярії Союзу його предсідника; покривання коштів лікарських оглядин нових членів з головної каси; з народного і допомогового фондів висигновано $25,000 на допомогу безробітним членам; припинено дальше видавання календарів, натомість рішено видавати тижневий додаток до „Свободи" в англійській мові, „Юкрейнісн Віклі". На народні політичні, культурні і гуманітарні цілі ухвалено на цій конвенції та на річних засіданнях вибраного нею головного уряду $10,150, розділюючи їх на визвольну боротьбу, Просвіту, Рідну Школу, політв'язням, Академії Наук в Києві та різним українським установам в Західній Україні. До Екзекутиви головного уряду на цій конвенції вибрано: предсідник — Микола Мурашко, заступн. предс. — Володимир Малевич і Марія Ольшанецька, секретарі — Дмитро Галичин і Роман Слободян. Ця конвенція замітна теж тим, що вона започаткувала на більшу скалю українські видання в англійській мові, що без сумніву диктувалося власне цею великою турботою про „Старий Край" та бажанням допомогти йому визволитися з-під чужого панування.

РЕЗОЛЮЦІЇ

IV. Загальних Зборів Делегатів Обєднання Українців в Америці — „Самопоміч"

Четверті Загальні збори делегатів „Самопомочі", що відбулися дня 5. березня 1950. у Нюарку, ухвалили наступні постанови:

1. Вийшовши з України, щоб зберегти традицію і ідею національної і політичної боротьби за визволення поневоленої московським большевизмом України, Українці-іміґранти, зорганізовані у свому обєднанню „Самопоміч", уважають своїм першим обовязком скласти щиру подяку Урядові ЗДА і його Президентові Гарри Труманові за допомогу в переїзді тисячів українських втікачів і запроторених осіб з Европи до ЗДА і за дану їм можливість свобідного особистого, культурного і політичного життя. Одночасно загальні збори „Самопомочі" висловлюють свою подяку тим організаціям і установам, що працювали і працюють для справи переселення.

2. Тому, що в боротьбі з загрозою комунізму і большевизму, до якої стає сьогодні увесь світ, незвичайно важними є ідеї християнізму, любови ближнього, толеранції і суспільного ладу, побудованого на Божих законах — загальні збори закликають усіх членів „Самопомочі" і нових іміґрантів придержуватися в особистому і громадському житті великих ідей Христової науки і зберігати славні традиції боротьби українських церков за здійснення цих ідей на Україні.

3. Загальні Збори делегатів „Самопомочі" закликають у сьогоднішню грізну добу усіх українців — американських громадян і нових іміґрантів станути одностайними лавами в єдиний фронт боротьби за права поневоленого українського народу, за здобуття для нього основних людських і національних свобід і за здійснення незалежности і державности України. Цей свій великий обовязок виконають Українці ЗДА і в інших країнах світу, консолідуючися в своїх національних і громадських організаціях та працюючи для справи пропагування визвольної боротьби України і посилення жертвенности на цю боротьбу.

4. Загальні Збори з найвищим подивом і признанням клонять голови перед героїзмом боротьби Української Повстанської Армії, яка воює за найвищі українські і людські ідеали проти жорстокого російсько-комуністичного імперіялізму та шлють її і її політичному проводові Українській Головній Визвольній Раді та всьому українському народові на Рідних Землях гарячий привіт і прохають Божого благословення для них витревати в цій нерівній боротьбі.

5. Загальні Збори витають УНРаду і її Виконний Орган та їхні намагання сконсолідувати і упорядкувати політичне життя української еміґрації і висловлюють надію, що кінцева ціль узгіднення політичної діяльности еміґрації та дій воюючого краю буде осягнута.

6. Загальні Збори витають УКК. та висказують свою піддержку його акціям в користь українського народу і зокрема взивають нових іміґрантів складати національний даток, в рямцях українського національного фонду.

7. Загальні Збори закликують всіх нових іміґрантів стати в ряди членів „Самопомочі" і працювати для розвитку і розбудови цієї організації, зокрема для створення з неї міцної економічної і культурно-освітної бази, щоб таким чином зберігти і розвивати ті національні і культурні цінности, що їх немає змоги розвивати на рідних землях.

8. Високо оцінюючи діяльність старої української іміґрації, її політичні, господарські і культурні надбання і досягнення, Загальні Збори закликують усіх нових іміґрантів на кожному місці й на кожному кроці реалізувати справу якнайширшої і якнайтіснішої співпраці Українців — американських громадян та нових іміґрантів, під гаслом, що всі Українці є синами одного народу і вийшли з однієї батьківщини і що вони, перебуваючи в ЗДА хочуть жити і працювати, щоб допомогти поневоленій Україні в її збройній боротьбі за визволення.

9. Загальні Збори осуджують намагання деяких імперіялістичних кругів російської іміґрації, зокрема кругів Керенського, називати визвольну боротьбу українського народу, в тому боротьбу УПА, боротьбою російського народу проти комуністичного режиму, бо український нарід воює проти всякого російського імперіялізму — білого, чи червоного.

Понад голову України

(Докінчення зі стор. 2-гої).

„До Українського Народу" (здається з 25 квітня 1920)*). Найкращим і найавторитетнішим коментарем до рішення Пілсудского піти на війну з Росією та зв'язатись з українцями, є дуже гарна й поважна книжка генерала Тадея Кутшеби „Виправа Кійовска". Автор цих рядків, збіраючи матеріяли до книжки про Ризький Мир, що її хотів видати по зразку книжки „Берестейський Мир" у тому самому В-ві „Червона Калина" у Львові, вів на цю тему довші розмови з Леоном Васілевським, який був у 1921 р. польським міністром закордонних справ. Цікаво було знати, чому Пілсудскі піддався так швидко натискові польської енденції і польського „Пяста" (Вінценти Вітос був головою коаліційного уряду) і погодився кинути до коша і плян розбиття Росії і свого українського союзника. Відповідь звучала: Пілсудскі не вірив у довгий мир з Росією і був переконаний, що цілий той мир це тільки „передишка", у котрій треба готовитись до нової війни з червоними...

Так чи інакше, у Ризі Польща й Московщина накреслили знову ту криваву лінію, яка перерізала одностайний український організм. Мир у Ризі дозволив не тільки Польщі дістати ті державні кордони, що їх вона мала до вересня 1939 р. Той мир дозволив і большевикам сцементувати назад велику Росію і використати „передишку" на те, щоби при першій нагоді, з допомогою Гітлера, проковтнути й Польщу та стати загрозою всьому світові.

Кажуть, що „історія є вчителькою життя". Неправда: історія нікого ніколи ще не навчила. І сьогодні **вся** офіційна польська еміграція стоїть знову на становищі кордонів із Ризького миру, накреслених понад голову України на живому українському тілі. І сьогодні знову поляки допускають щонайвище якусь „буферну" українську державку над Дніпром, яка була б іграшкою в руках двох „правдивих" держав — Польщі і Московщини. І до сьогодні поляки не доглупались до правди, що тільки великі, суверені, побудовані на етнічно-національному принципі держави на Сході Европи можуть дати гарантію існування **всім**, що їх стільки разів ковтав уже і ковтатиме ненаситний російський імперіялізм.

Ризький мир перекреслив Варшавський договір. Уряд У. Н. Р. заявив це негайно тоді, повторив теж цю заяву тепер, на еміграції. І всі українці на землі сущі заявили одностайно: „нішо про Україну без України". Хто вирішує долю України без України — той мусить на цьому потерпіти. Як і досі терпів і терпить — навіть включно зі Злученими Державами.

*) Автор цієї статті не має ніякої підручної бібліотеки і всі ці дати й факти подає виключно з своєї пам'яті. Тому просить вибачити, коли щось не зовсім докладне. — І. К-н.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Нарада Відділів У. Н. Союзу

Дня 3 березня відбулися збори відділів У. Н. Союзу в Ню Йорку. Заступлених було сім відділів. Зборами проводив голова Комітету відділів і радний У. Н. С., Петро Кучма, секретарювала Марія Демидчук.

Першою точкою зборів був звіт з організаційної праці і останної кампанії, яку провадив У. Н. С. над приєднанням нових членів. На Ню Йорські відділи була наложена квота 370 членів, а притягнено 975 членів і це майже всі нові іміґранти. Про це говорив голова Комітету Петро Кучма. На цій точці вивязалася коротка дискусія, в якій стверджено факт, що нові іміґранти, за малими вімками, радо вступають в ряди У.Н.С., хоч з другої сторони, через брак праці і мешкання, тяжко їм приходить платити місячні вкладки. В дискусії забирали голос: М. Малетич, І. Галичин, гром. Лучанко, Марія Клячко, Марія Мидчук та Ю. Нанасий, який, як опісля п. Кучма заявив, є припоручений головним урядом У. Н. С. на організатора на Ню Йорк. П. Кучма, представляючи інж. Ю. Нанасого, просив делеґатів звертатись до нього в справах організовання нових членів до відділів У. Н. С. Делеґати, які потребують помочі, повинні звертатися на адресу: Юліян Нанасий, 245 E. 3 St. New York 9, N. Y.

Інж. Нанасий висловив радість, що його так гарно повитано і обіцяв співпрацю всім урядникам, які лиш до нього звернуться. Трьох делеґатів, користаючи з нагоди, запросили змісця п. Нанасого до співпраці в їх відділах. Інші делеґати висловили свої побажання гарячих успіхів в праці для організатора.

Слідуючою точкою був звіт з Ювилею відділів У. Н. .С., який відбувся 15 жовтня 1949. в готелі Едісон. Ювилей був влаштований Комітетом Молоді, на чолі якої стояв молодий Кучма. Загальний прихід з Ювилею був дол. 2682.50, загальний розхід був дол. 2552.85. — Чистий дохід з Ювилею був дол. 129.65. Дохід розділено як слідує: дол. 50 на Пресовий Фонд „Свободи", дол. 50 на Національний Фонд при Укр. Конґресовім Комітеті, в касі остало дол. 29.65, не стягнено ще з журналу дол. 70. Повищий звіт здав радний Петро Кучма, який вложив львину частину своєї праці в підготовку цього Ювилею.

Після прочитання звіту вивязалася коротка дискусія, в якій делеґати стверджували недостачі в часі Ювилею. Присутний на зборах містоголова „Дністра" Михайло Лисогір, згадав справу Народного Дому, яку то перебрав в свої руки знаний наш бизнесмен п. Джус. Пан М. Лисогір коротко зясував зміст листа, який був висланий до всіх товариств на терені м. Ню Йорку. На тій точці вивязалася жива дискусія і двох урядників Обєднаного Комітету зробили закид, що одиниці скликають собі збори на цей самий десь, що Обєднаний Комітет і тим самим розбивають єдність організацій міста Ню Йорку. Дальше зроблено заввагу, що справа Народного Дому товчеться вже пару років і досі в цій справі нічого не зроблено. Це все лиш поширює зневіру серед громадянства.

Під кінець зборів голова п. Кучма згадав коротко про надходячу конвенцію У. Н. С. в травні 1950 р. М. Левкович говорив про потребу солідарности делеґатів на тій конвенції з Ню Йорку і околиці, взиваючи їх до спільної праці перед і в часі конвенції. Слідуючі збори делеґатів на Конвенцію ухвалено відбути в Бруклині в Народнім Домі в місяці квітні.

Марія Демидчук.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Мек Рей" до порту в Ню Йорку, дня 25. березня:

Пепський Володимир; Гадзюк Осип; Букавин Іван, Бутенко Іван,Олександра, Анна, Володимир; Гуменна Докія; Гурик Іван, Теодозія, Ігор, Олександра, Марія; Когут Яків, Тереса, Христина; Козанкевич Микола; Патуляк Петро; Павленко Павло, Юстина, Олександер, Прачук Володимир; Писків Мотря; Салак Михайло, Анна, Марія; Сольчаник Антоніна, Мирослав; Тимофійчук Юрій; Васинчук Віктор; Вербицький Корнелія, Асколд; Заяць Ігор; Федюк Юрко Анастазія, Роман, Богдан; Грегорат Сергій, Любомира, Олег; Ґрисюк Никола; Головка Володимир, Марія, Алла, Ігор; Казанівський Богдан, Олена, Богданна; Коханський Олексій; Кушніревич Володимир, Стефанія; Левицький Микола, Анастазія, Євгенія; Матла-Дорошевич Теодозія; Новосад Петро, Марта; Ставнича Любомира, Ярослав; Стефанюк Олександер, Анна, Іван; Брикайло Людмила, Осип, Людмила, Марія; Поретятки Григорій, Анастазія.

ДО ЧЛЕНІВ КАПІТУЛИ ПРОПАМ'ЯТНОЇ ВОЄННОЇ ВІДЗНАКИ У. Г. А. В З. Д. А.

З доручення Президії Капітули Пропам'ятної Воєнної Відзнаки УГА прохаю всіх членів Капітули, які живуть в ЗДА, а саме ПП.: Антона Артимовича, Евгена Вінярського, о. Миколу Вояковського, Романа Купчинського, Миколу Кошака, Льва Лепкого, Остапа Павлова, Івана Поритка, Петра Постолюка, Льва Шанковського, та Осипа Утриска на нараду, яка відбудеться в Ню Йорку, в дні 25 березня ц. р. в годині 4 пополудні в домівці ОбВУА 101 Аве. А. І. пов. Неприявність прошу виправдати.

Д-р Никифор Гірняк,
312 E., 6-th St., New York, City, N. Y.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 15. березня 1950 року помер у 63 році життя

ІЛІЯ ЯРЕМИ,

довголітний член Тов. ім. Мих. Грушевського, від. 150 У. Н. Союзу в Пітсфілд, Масс.

Покійний був організатором цего відділу в 1909 р. Довший час був урядником і щиро працював для його розвитку. Був сам щирим жертводавцем і інших взивав до жертв. Родився в селі Горошова, повіт Борщів, Україна. Полишив жену і брата в Америці, решту близької родини в Канаді і в Україні.

Похорон відбувся 18. березня з укр. гр.-катол. церкви на цвинтар св. Йосифа. — В. Й. П.!

Уряд.

Дня 8. березня 1950 року помер несподівано

МИКОЛА САВКА,

член 181 від. У. Н. Союзу в Менвіл, Р. Ай.

Покійний походив з села Садківки, пов. Скалат, зах. Україна. Полишив у смутку жену Олену, 2 синів, 4 дочки і 2 сестри.

Похорон відбувся 11. березня при участи родини, членів і знайомих з дому жалоби до укр. прав. церкви св. Арх. Стефана, а відтак на цвинтар того ж імені. — В. Й. П.!

П. Лапчинський, секр.

ТАРЗАН, ч. 2304. Бронсон іде самітний.

На звук далекого крику Ніти Тарзан зібрав своїх приятелів в погоню...

...та заки вони дійшли до водопаду, Зі й його ватага щезли десь на стежці, яка вела попід водопад.

Знаючи вроджений страх малп перед водою, Тарзан кинувся на сплетені вершки дерев, які закривали „тунель дерев".

Не в силі слідкувати за приятелями, Бронсон відважно пустився самий на цей слід.